Община Варна
Дирекция „Превенции“

Информационен БЮЛЕТИН

Обзор на наблюдаваните тенденции, свързани с употребата на наркотични вещества, разпространението на ХИВ/СПИН, детските противообществени прояви и правонарушения и трафика на хора – Варна 2021

ОБЗОР НА НАБЛЮДАВАНИТЕ ТЕНДЕНЦИИ, СВЪРЗАНИ С УПОТРЕБАТА НА НАРКОТИЧНИ ВЕЩЕСТВА – ВАРНА 2021

Няма данни за значима промяна в динамиката на разпространението и употребата на наркотични вещества в града, както и на свързаните здравни, социални и правни последици.

Най-малко всеки четвърти варненец на възраст над 15 години е имал (поне веднъж в живота си) история на употреба на някакво незаконно наркотично вещество. Сред пълнолетното население не се наблюдават различия по отношение на образователно ниво, социален статус или полова принадлежност.

Като цяло употребата и за двете групи (подрастващи и възрастни) има характер на експериментиране или инцидентна/нередовна консумация, с цел забавление.

Марихуаната остава най-разпространената дрога сред всички възрастови групи. На второ място се нареждат вещества със стимулиращ ефект – производни на амфетамина, метамфетамин, екстази и по-рядко кокаин. Опиоидите (хероин) са разпространени сред все по-малка и все по-застаряваща група от населението. Експериментиране с опиоиди е рядкост сред подрастващите. Наблюдава се слабо търсене на нови психоактивни вещества (особено от групата на синтетичните канабиноиди), на хашиш и на халюциногени.

Търсенето до голяма степен определя и предлагането. Най-често на незаконния пазар на наркотици в града се наблюдава канабис (марихуана), производни на амфетамина и хероин. Марихуаната на пазара е с български произход като не се наблюдава предлагане на марихуана от чуждестранен внос. Матамфетаминът се произвежда в домашни условия от продукти, които се продават свободно в търговската мрежа. Като основен прекурсор се използват медикаменти, съдържащи ефедрин или псевдоефедрин, с допълнителни вещества като фосфорна киселина, солна киселина, натриева основа и др. Ново психоактивно вещество от групата на синтетичните канабиноиди (за България и Европа) е открито във Варна в началото на 2021 г.

След въвеждането на противоепидемичните мерки, насочени към ограничаване разпространението на COVID-19, настъпиха промени в утвърдените модели на социалното ни функциониране.

Различни експертни мнения сочат, че е възможна някаква промяна на поведението, свързано с употребата на психоактивни вещества, но не и на нагласите. Продължителното затваряне на дискотеки, нощни клубове и др. сякаш „пренесе“ употребата в домашни условия. Наблюдаваните поведенчески модели на лица, които инцидентно или нередовно употребяват вещества с цел забавление показват по-голяма склонност

към комбинирана употреба на наркотици и алкохол. При тези модели се наблюдава и по-честа консумация на производни на амфетамина спрямо кокаин, вероятно поради по-лесната достъпност и приемлива цена.

Такъв вид употреба крие големи рискове за увеличаване на тежестта на здравни последици като интоксикациите и клиничните форми на зависимо поведение.

Спешни медицински случаи, свързани с употреба на наркотици

Източник на информация - Клиника по остри отравяния и токсикоалергии в ВМА МБАЛ-Варна и Центъра за спешна медицинска помощ – Варна. Тези данни са част от програми, изпълнявани от сдружение „Живот без алкохол" и фондация „Суицидопревенция" с финансовата подкрепа на дирекция „Превенции" в Община Варна.

Остри интоксикации, дължащи се на употреба на наркотични вещества и/или алкохол.

Това са животозастрашаващи състояния, които настъпват след предозиране с наркотично вещество или поради натрупващия се ефект при комбиниран прием на психоактивни вещества от различен клас.

Острите интоксикации при непълнолетните лица (табл. 1) бележат спад в сравнение с предходните години, докато тези с алкохол се увеличават като превишават пет пъти отравянията с наркотици.

Комбинираната употреба *(по правило, включваща производни на амфетамина)* е най-честата причина за интоксикациите. Марихуаната бележи спад по брой хоспитализации, но присъства в комбинираните отравяния.

Момичетата са по-малко от момчетата, но с все по сближаващи стойности *(при наркотиците 1.5:1 , а при алкохола 2:1)*. Средната възраст е еднаква при двата пола, за алкохола 15 години, за наркотиците 17 години.

	2017	2018	2019	2020	**2021**
С наркотични вещества *(общо)*	20	22	29	30	**10**
Марихуана	6	5	4	5	1
Производни на амфетамина	0	7	8	9	1
Кокаин	1	0	1	1	0
Хероин	1	1	7	0	0
Комбинирана употреба на наркотични вещества	12	5	5	11	7
Комбинирана употреба на наркотик с алкохол	0	4	4	4	1
С алкохол *(общо)*	72	27	30	45	55

Честота на острите интоксикации сред възрастта 10 – 18 г. (брой случаи) Табл.1

На първо място като причина за интоксикациите при пълнолетните лица е комбинираната употреба на психоактивни вещества (близо 1/2 от всички случаи). На второ място са случите, дължащи се прием на производни на амфетамина, при които се наблюдава удвояване на броя им през 2021 г., спрямо предходната 2020.

Алкохолните интоксикации са 2 пъти повече в сравнение с наркотиците.

Мъжете преобладават, в съотношение с жените 7:1 при интоксикациите с наркотици и в съотношение 5:1 за алкохол. Средната възраст за мъжете и жените с остри интоксикации с наркотици е 32 години, а при алкохола – 41 г.

	2017	2018	2019	2020	**2021**
С наркотични вещества *(общо)*	195	233	239	232	**224**
Марихуана	9	9	27	7	5
Производни на амфетамина	8	19	50	14	29
Кокаин	11	4	5	4	7
Хероин	47	63	64	22	24
Други моноинтоксикации	2	5	3	6	17
Комбинирана употреба на наркотични вещества	86	77	60	146	110
Комбинирана употреба на наркотик с алкохол	32	56	30	33	32
С алкохол *(общо)*	306	398	426	492	**558**

Честота на острите интоксикации сред възрастта 19-64 г. (брой случаи) Табл.2

Опити за самоубийство, чрез приемане на наркотични вещества

Това е друга група спешни медицински случаи, извън описаните по-горе остри интоксикации. През 2021 г. всеки четвърти клиент на консултативната програма на фондация „Суицидопревенция“ е приел (погълнал) наркотично вещество в рамките на опит за самоубийство. Съотношението мъже – жени е равно. Средната възраст е 46 г. при жените и 35 при мъжете.

По правило в суицидните опити са били използвани лекарства от групата на бензодиазепините, които съгласно българското законодателство са класифицирани като рискови наркотични вещества с приложение в медицината. Те се прилагат по строга индикация, като се изписват по определен ред (т.нар. „зелени рецепти“), който подлежи на строг контрол. Точно за това е налице тревожно предположение, доколко е обоснована продължителността и честотата на прием на изписаните медикаменти и как се осъществява този контрол при толкова висок процент на суицидните опити.

Хоспитализации, свързани с употреба на наркотични вещества
Източник на информация – психиатрични клиники в УМБАЛ „Св.Марина“ – Варна

През 2021 г. са били хоспитализирани 232-ма пациенти по повод психични/поведенчески разстройства, дължащи се на употреба на наркотични вещества *(извън кръга на острите интоксикации описани по-горе.)* (вж. табл. 3). Децата (от 12 до 17 г.) са 5% от всички хоспитализации. Спрямо 2020 г. се отчита увеличение на общия брой хоспитализации с 13%. Същевременно се наблюдава намаление с 5% на случаите с пълнолетни пациенти, лекувани за първи път в клиниките. При хоспитализираните деца е обратното – само едно от общо дванадесет е лекувано и преди. Съотношението мъже/момчета : жени/момичета е 6:1. Средната възраст на пълнолетните пациенти е близо 33 год., като пациентите на възраст над 30 год. съставляват близо 70% от всички хоспитализации. За сравнение - средната възраст на хоспитализираните лица през 2007 г. е била 26 г., а през 2019-та - 31.5 г.

Налице е трайна тенденция да намалява броя на лицата със зависимост към опиоиди *(хероин и др.)*. През 2020-те са 16% от всички случаи, а през 2021 г. - 14%. За сравнение - през периода 2001-2010 г. тези пациенти са съставлявали повече от 80% от хоспитализациите. За сметка на това, значителен ръст бележат психичните и поведенчески разстройства, дължащи се на комбинирана употреба на стимуланти *(производни на амфетамина, кокаин),* канабис *(марихуана)* и алкохол – 84% от всички случаи.

Различия се наблюдават и в средната възраст на лицата с диагнози, класифицирани според приеманите вещества. Средната възраст на пълнолетните лица с разстройства, дължащи се на употреба на опиоиди (37.4 г.) е с 6 години по-висока от тази на пълнолетните лица с разстройства, дължащи се на комбинирана употреба. За сравнение – през 2020 г. тази разлика е била 4 години. За 2021 г. само трима пациенти (от общо 33) със зависимост от опиоиди (като хероин) са на възраст под 30 г.

Висок е и делът на случаите на пълнолетни пациенти с психотично разстройство – близо 35% или всеки трети. Спрямо 2020 г. се наблюдава увеличение с 7%. Високият дял се дължи най-вече на увеличаващият се процент от случаите, свързани с комбинирана употреба на наркотични вещества (основно производни на канабис и стимуланти). При деца имаме сходна ситуация – в 5 от общо 12 случая е установена психотична симптоматика, пряко свързана с употребата на наркотични вещества. *(Тук трябва да поясним – това не са лица с коморбидност, при които има съпътстващо, друго психично заболяване или т.нар. „двойна диагноза“. Става дума за група от психотични прояви, които се появяват по време на или непосредствено след употреба на психоактивни вещества, като най-често се наблюдават халюцинации, налудности, възбуда или ступор*

и абнормен афект, който може да варира от интензивен страх до екстаз).

Показатели	Брой	%
Хоспитализирани лица по повод психични/поведенчески разстройства, дължащи се на употреба на наркотични вещества в психиатрични клиники в УМБАЛ „Св.Марина" Варна **2021 г.**	**232**	**100%**
Лекувани за **първи** път в клиниките на болницата	68	29%
Лекувани за **пореден** път в клиниките на болницата	164	71%
Диагноза, класифицирана според приеманите вещества		
Разстройства, дължащи се на комбинирана употреба (F19.x)	196	85%
Разстройства, дължащи се на употреба на опиоиди (F11.x)	33	14%
Разстройства, дължащи се на употреба на други вещества (F12.x, F13.x, F15.x)	3	1%
Допълнителен диагностичен код според клиничните изяви		
Вредна употреба (F1x.1), синдром на зависимост (F1x.2), абстинентно състояние (F1x.3)	150	65%
Психотично разстройство (F1x.5)	82	35%
Разпределение по пол		
Мъже/момчета	197	85%
Жени/момичета	35	15%
Разпределение по възраст		
12 – 17	12	5%
18 – 24	40	17%
25 – 29	36	16%
30 – 34	50	22%
35 – 40	61	26%
над 40	33	14%
Средна възраст		
Средна възраст на всички хоспитализирани **пълнолетни лица**		32.5 г.
Средна възраст на **пълнолетните лица** с разстройства, дължащи се на комбинирана употреба		31.8 г.
Средна възраст на **пълнолетните лица** с разстройства, дължащи се на употреба на опиоиди		37.4 г.

Табл.3

Субституиращо (заместващо) лечение с агонисти и агонисти-антагонисти

Източник на информация – психиатрични клиники в УМБАЛ „Св. Марина" – Варна и Национален център по обществено здраве и анализи

Това са така нар. програми за „лечение с метадон". Те са предназначени за лица с история на зависимост и интравенозна употреба на опиоиди (хероин), при които серия от неуспешни спирания/лечения са последвани от срив и рецидив на заболяването. В тези програми се използват медикаменти, които биохимично заместват незаконните опиоиди,

приемани преди. Така се постига приемливо физиологично равновесие, което позволява на пациентите да се ресоциализират (да започнат работа, да завършат образование, да подобрят общуването си с близки и значими други хора и т.н.). Тези субституиращи вещества се приемат през устата, което намалява риска от разпространение на кръвно преносими инфекции (HIV, хепатит С и В).

През 2021 г., програмата в УМБАЛ „Св.Марина“ е обхванала 159 пълнолетни лица (106 мъже и 46 жени), на възраст: от 18 г. до 24 г. – 0; от 25 г. до 29 г. – 12; от 30 до 34 – 100; от 35 до 39 - 12 и 40+г. – 14. Включени в програмата за първи път са били 18 пациенти (13 мъже и 5 жени). По отношение на известния статус, свързан с наличието на кръвнопреносими инфекции разпределението е както следва: HCV+ - 18; HBV+ - 5; HIV+ - 1.

Рехабилитация/реинтеграция на зависими лица
Източник на информация –Сдружение „Отвори очи“

През 2021г., резидентната програмата за психосоциална рехабилитация на сдружението е обхванала 29 лица (26 мъже и 3 жени) с история на проблемна употреба на наркотични вещества, със средна възрастна от 35 г.

И тук, подобно на профила на хоспитализираните пациенти, в близо 90% от случаите касае за лица с комбинирана употреба на наркотици. Едва при от три случаи основното проблемно вещество е хероин, приемано по интравенозен път.

Висок е делът на лицата с коморбидност (т.е. с друго, съпътстващо психиатрично заболяване) – 13. Увеличаването на техният брой в резидентните рехабилитационни програми в цяла България, поставя на преден план необходимостта от разработване и въвеждане на нови протоколи за психосоциална работа със такива лица.

Незаконен пазар и закононарушения, свързани с наркотични вещества
Източник на данните – ОД на МВР Варна

Най-често на незаконния пазар на наркотици в града се наблюдава канабис (марихуана), производни на амфетамина и хероин. В по-малка степен се предлага кокаин (хидрохлорид), екстази или хашиш. Единични са случаите на продажби на синтетични канабиноиди или халюциногени като LSD – вероятно поради слабото търсене от страна на консуматорите.

Марихуаната на пазара е с български произход и се отглежда във външни насаждения или в закрити домашни оранжерии. Във Варна не се наблюдава предлагане на марихуана от чуждестранен внос. Продава се на цена от 20 лв. за един „кантарен“ грам, но реално този грам се разделя на четири, като всяка част се продава на цена от 5 - 7 лева. Матамфетаминът

се произвежда в домашни условия от продукти, които се продават свободно в търговската мрежа. Като основен прекурсор се използват медикаменти, съдържащи ефедрин или псевдоефедрин, с допълнителни вещества като фосфорна киселина, солна киселина, натриева основа и др. Цената на този вид наркотично вещество е за 0,10 – 0,13 гр. 10 /десет/ лева на дребно. Закупен на едро цената е 40 лева за кантарен грам. Средната цена на улично ниво на хероина е 60 лв. за грам, на кокаин – 120 лв. за грам, амфетамин (прах) – 15 лв. за грам, екстази – 15 лв. за таблетка.

От прахообразна субстанция, задържана във Варна през 2021 г., е извлечено и идентифицирано ново психоактивно вещество от групата на синтетичните канабиноиди (MDMB-3en-BUTINACA). Веществото се открива за първи път, както в България, така и в Европа.

Чистота на наркотичните вещества на улично ниво в процентно съдържание на активната съставка през 2021 г.

Хероин – от 35% до 40%; Кокаин (хидрохлорид) – от 50% до 80%; Коноп (марихуана) – от 8% до 20%; Амфетамин – от 2% до 11%; Метамфетамин – от 40% до 73%; Екстази (MDMA) – от 35% до 70%

Задържани количества

През 2021 г. са задържани следните количества наркотични вещества: хероин - 1273 гр., кокаин – 169 гр., амфетамин (прах) – 18.03 гр., метамфетамини – 669 гр., екстази (табл.) – 181 бр., екстази (прах.) – 662 гр., канабис (зелена маса) – 58.5 кг. и растения канабис (брой стръкове) – 394 бр., синтетични канабиноиди (MDMB-3en-BUTINACA) – 44 гр., хашиш – 0.18 гр. и прекурсори – 4.4 кг. и 7.1 литра.

Задържани лица и досъдебни производства

През 2021 г. на територията на ОД на МВР Варна са задържани 319 лица (от тях 30 непълнолетни) и са образувани 427 досъдебни производства за притежание, разпространение, отглеждане и производство на наркотични вещества. *В тази цифра не влизат действията, проведени от сектор БОП – Варна поради това, че всички техни образувани досъдебни производства се водят от Специализираната прокуратура в гр. София.*

Тестване за наркотици на водачи на МПС

За 2021 г. сектор „Пътна полиция“ отчита 60 положителни проби от проведени тествания с Drug Test 5000. 3 от положителните резултати са били в условията на пътно-транспортно произшествие. Положителните проби се разпределят, както следва; за производни на амфетамина – 13; за канабис – 13; за кокаин – 4; за опиоиди – 2; за бензодиазепини – 2. В други 26 случая се отчита комбинирана употреба на две и повече наркотични вещества от различен клас *(основно канабис с метамфетамин или амфетамин).*

ОБЗОР НА НАБЛЮДАВАНИТЕ ТЕНДЕНЦИИ, СВЪРЗАНИ С РАЗПРОСТРАНЕНИЕТО НА ХИВ/СПИН – ВАРНА 2021

Източник на информация – Регионална здравна инспекция – Варна, Министерство на здравеопазването

Четиридесет години след съобщаването на първите случаи, ХИВ все още заплашва света. Разделението, неравенството и незачитането на човешките права позволиха на ХИВ да се превърне и да остане глобална здравна криза. Пандемията от COVID-19 изостря неравенствата и трудностите при предоставянето на здравни услуги, което е предизвикателство за много хора, живеещи с ХИВ.

През изминалата година РЗИ-Варна докладва следното:

- ✓ Регистрирани 9 нови случаи на **ХИВ-позитивни** лица. (*8 мъже и 1 жена)*. Разпределението им по възраст е: 20-24 г. – 1 лице, 25-29 г. - 2 лица, 30-39 г. – 1 лице, 40-49 г. – 2 лица, над 50 г. – 3 лица.
- ✓ Новооткритите случаи с **Хепатит С** са 13 *(12 мъже и 1 жена)*. Разпределението им по възраст е: 25-29 г. - 1 лице, 30-39 г. – 8 лице, 40-49 г. – 4 лица.
- ✓ Няма новооткрити лица от РЗИ – Варна с **Хепатит В**.
- ✓ Регистрирани са 31 лица със **сифилис** *(26 мъже и 5 жени)*. Разпределението им по възраст е: 20-24 г. – 6 лица, 25-29 г. - 6 лица, 30-39 г. – 14 лица, 40-49 г. – 3 лица, над 50 г. – 2 лица.

България остава страна с ниско разпространение на ХИВ. Честотата на новорегистрираните случаи с ХИВ инфекция на 100 хил. души население за България е били 2,9 през 2020 г. *(за сравнение - средният показател за страните от ЕС е 3,3)*.

От 1986 г. до 19.11.2021 г. в България са регистрирани общо 3 702 лица с ХИВ инфекция. От началото на 2021 г. са открити нови 219 ХИВ – позитивни лица. Географското разпространение показва, че по-голямата част от новоинфектираните с ХИВ са предимно в големите градове.

Запазва се тенденцията броят на новорегистрираните мъже да е по-голям от този на жените. Съотношението мъже/жени и през изминалата година продължава да нараства - 6.1:1 (86% мъже и 14% жени). Най-засегната е възрастовата група 30-39 г. /36%/, следвана от възрастовата група 20-29 г. – 24% и 40-49 г. – 22%. 58% от новите случаи са във възрастовата група 30-50 г.

По път на инфектиране се запазват досегашните тенденции. Близо 93% от новите случаи с ХИВ–инфекция са се инфектирали по сексуален

път (45% са мъже, които са имали сексуални контакти с други мъже и 48% са лица с хетеросексуални контакти). От всички новорегистрирани 5.5% са инфектирани при инжекционна употреба на наркотици.

В началото на 2021 г. дирекция „Превенции" в Община Варна, в партньорство с членове на общинския Консултативен съвет за превенция на ХИВ/СПИН и СПИ, проведоха **онлайн анкетно проучване сред студенти** от варненските университети за оценка на нивото на информираност, поведение и нагласи, свързани с ХИВ/СПИН, СПИ и репродуктивното здраве. Обобщените резултати са представени по-долу.

В проучването се включиха 491 студенти, от които 77% от Медицинския колеж и университет, 13% от Икономическия университет, 6% от Техническия университет, 2% от ВВМУ и 2% от други ВУЗ. Анкетираните са предимно от първи, втори и трети курс, преобладават жените (75%).

Всеки четвърти от участвалите не се чувства достатъчно **информиран** относно ХИВ/СПИН, СПИ, сексуалното и репродуктивно здраве и рисковете, свързани с тях.

Основен **източник на информация** за ХИВ/СПИН и СПИ за 46% от анкетираните е интернет. От достоверни източници като медицински специалисти, специализирана литература, брошури и беседи в училище черпят информация 46%. Въпреки многото информационни канали и източници 12% не са наясно напр. с това какво е ХИВ.

За случаи на СПИ в **близкото социално обкръжение** посочва всеки пети от анкетираните, а 9% декларират, че те самите са били инфектирани. Сред близките приятели на 40% от анкетираните има жени, преживели аборт на нежелана бременност.

Начало на **сексуален живот** между 14 и 18 год. възраст имат половината от анкетираните, а 1% - под 14 години. Първи сексуален контакт на 14-15г. – 5%, на 15-16г. – 7%, на 16-17г. – 11%, на 17-18г. – 20%. Към момента на изследването 15% от анкетираните все още не са имали сексуален контакт.

Едва 31% съобщават, че ползват **презерватив** при всеки сексуален контакт. 18% не използват изобщо, а 34% - понякога. Рискови нагласи относно предпазната функция на презервативите има всеки трети от анкетираните. На естествени методи за предпазване от нежелана бременност разчитат 30% от участвалите в допитването.

По отношение на рисковото сексуално поведение на **младите хора в училищна възраст** във Варна, наблюдения и проучвания сред младежи (14-19 год.) позволяват най-общо да бъде описана следната ситуация. Най-често срещаният вариант на рисково сексуално поведение сред младите хора на тази възраст са сексуални контакти без предпазни средства, с непознат партньор или честа смяна на партньори. Това обикновено се наблюдава в ситуации на купони, партита, често свързани с употреба на ПАВ (алкохол, наркотици). Всичко това води до понижен

поведенчески самоконтрол. Близо половината от анкетираните тийнейджъри споделят, че в такива случаи човек пренебрегва обичайните практики за предпазване. Това се допълва и от наложената сред тях теза, че употребата на екстази или марихуана увеличава сексуалното удоволствие и продължителността на сексуалния контакт. Всеки трети тийнейджър (на възраст 15-18г.) съобщава за случаи на сексуални контакти след употреба на алкохол. Всеки пети споделя категоричното мнение, че алкохолът прави младите хора по-смели в сексуалните отношения.

ОБЗОР НА НАБЛЮДАВАНИТЕ ТЕНДЕНЦИИ, СВЪРЗАНИ С ДЕТСКИТЕ ПРОТИВООБЩЕСТВЕНИ ПРОЯВИ И ПРАВОНАРУШЕНИЯ – ВАРНА 2021

Законът за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните (ЗБППМН) определя тези прояви като деяние, което е общественоопасно и противоправно или противоречи на морала и добрите нрави и обхваща възрастта от осем години до навършване на пълнолетие. Законът урежда и реда за разглеждане на **възпитателни дела** и налагане на **възпитателни мерки** от Местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните.

Как българското законодателство третира случаите на престъпление, извършено от малолетно или непълнолетно лице.

Наказателната отговорност започва с навършване на 14 годишна възраст, ако детето е могло да разбира свойството и значението на деянието и да ръководи постъпките си. Дете на възраст от 8 до 13 навършени години е наказателно неотговорно. Следователно, противоправното деяние извършено от такова дете ще се разглежда като противообществена проява, макар да осъществява състав на престъпление.

Пример: ако две деца на 9 и 15 години извършат грабеж, то по отношение на 9 годишното ще бъдат приложени само и единствено възпитателни мерки, защото то е наказателно неотговорно по смисъла на Наказателния кодекс. По отношение на 15 годишното дете, прокурор ще прецени дали да продължи наказателното преследване или да изпрати преписката на местна комисия за налагане на възпитателни мерки. Изпращането на преписката за налагане на възпитателна мярка се прилага в случаите, когато деянието е извършено поради лекомислие, не е с голяма степен на обществена опасност като едновременно с това детето няма напълно изградена познавателна способност правилно да преценява характера, значението и последиците от своите действия.

Най-често прилаганите възпитателни мерки са: „поставяне под възпитателен надзор на обществен възпитател", „задължаване за участие в консултации, обучения и програми за преодоляване на отклоненията в поведението " и „предупреждение ". При тежки престъпления или при рецидивиращо поведение, съпътствано от липса на подкрепяща среда (семейство, социална услуга и др.) мярката може да бъде настаняване в социално - педагогическите интернати (СПИ) или възпитателни училища – интернати (ВПИ). Органът, който решава дали едно дете да бъде настанено в СПИ или ВУИ е Районния съд по настоящия му адрес.

През 2021 г. в гр. Варна са образувани **117 възпитателни дела** за общественоопасни деяния, в които са обхванати **119 деца**: *15 малолетни* (8-13 г.) и 1*04 непълнолетни* (14-17 г.).

112 от образуваните възпитателни дела (96%) касаят деяния, съставляващи престъпления. Другите 5 са за противообществени прояви *(5 от които за употреба на психоактивни вещества)* или административни нарушения. Най-често срещаните престъпления са кражбите – 46 *(с десет случая повече от 2020 г.)*, следвани от телесните повреди – 16 и тези, свързани с наркотици – 12.

През 2021 г. има едно регистрирано престъпление срещу личността *(за блудство)*. Няма случаи на изнасилване или убийство.

Показател	**2021**	2020	2019	2018	2017	2016
Възпитателни дела	117	122	144	162	142	135
От тях предложени от прокуратура	112	117	141	159	139	130
Обхванати деца	119	109	171	196	157	156
Малолетни 8-13	15	15	45	51	19	42
Непълнолетни 14-18	104	94	126	145	138	114
По най-често срещан вид проявата						
Кражби	46	37	78	56	62	58
Телесни повреди	16	23	15	22	20	25
Свързани с наркотиците	12	16	28	17	25	34

През 2021 г., в рамките на възпитателните дела, са **наложени 141 възпитателни мерки**, като най-често това са „задължаване за участие в консултации, обучения и програми за преодоляване на отклоненията в поведението" – 40, „поставяне под възпитателен надзор на обществен възпитател" - 44 и „предупреждение " – 46.

По данни на ОД на МВР през 2021 г., на отчет в **Детска педагогическа стая** (ДПС) са се водили 235 малолетни и непълнолетни лица. За същия период са били регистрирани 111 деца, жертви на престъпления.

Показател	**2021**	2020	2019	2018	2017	2016
Контингент на ДПС	**235**	251	265	260	296	295
Деца жертви на престъпления	**111**	135	160	160	187	208

По данни на Районна прокуратура – Варна през 2021 г. **36 непълнолетни** лица са осъдени с **влязла в сила присъда** *(41 през 2020 г.)*. От тях:

с лишаване от свобода – 1 *(8 през 2020 г.)*; с отложено изпълнение на наложено наказание лишаване от свобода (условно осъждане) – 11 *(14 през 2020 г.)*; а с обществено порицание са наказани 24 лица.

Показател	**2021**	2020	2019	2018	2017	2016
Приключени досъдебни производства	**51**	47	38	28	42	60
Осъдени лица с влязла в сила присъда	**36**	41	34	22	22	31

ОБЗОР НА НАБЛЮДАВАНИТЕ ТЕНДЕНЦИИ, СВЪРЗАНИ С ТРАФИКА НА ХОРА – ВАРНА 2021

Трафикът на хора е престъпление срещу личността. В българското законодателство той се определя като „набиране, транспортиране, прехвърляне, укриване или приемане на хора, **независимо от изразената от тях воля**, когато се извършва с цел експлоатация".

"Експлоатация" е противозаконното използване на хора за разврат, за отнемане на телесен орган, тъкан, клетка или телесна течност от пострадалия, за осъществяване на принудителен труд, за просия или за държане в принудително подчинение, за поставяне в робство или в положение, сходно с робството. *"Жертва"* е всяко лице, което е било обект на трафика на хора, а като *"рискова група"* се определят лица, които поради възрастта си, пола, социалния статус или разположението на района, в който живеят, са потенциални жертви на трафик.

Идентифицирани жертви на трафик. Предоставена закрила на пострадалите лица.

Източник на информация - Районна прокуратура - Варна, Фондация „SOS-семейства в риск

За периода януари 2021 г. – ноември 2021 г., в рамките на досъдебни производства, са идентифицирани общо **12 пострадали лица** – жертви на трафик. *(през 2020 г. – 12; през 2019 г. – 15; през 2018 г. – 21)*. Всички жертви са жени и са били обект на международен трафик, основно с цел сексуална експлоатация.

Показател		**2021**	2020
Разпределение по пол	Жени	**12**	15
	Мъже	0	0
Разпределение по възраст	18 г. +	**11**	11

През 2021 г. услугите на Фондация „SOS-семейства в риск" са обхванали 18 жертви на трафик – всичките пълнолетни жени. При 10 от случаите се касаело за вътрешен трафик, а при другите 8 – външен. Основните страни за крайна дестинация са били Германия, Франция, Швейцария и Гърция.

Показател	2021	2020	2019
Общ брой на случаите			
	18	10	15
Разпределение по пол			
Жени	**18**	10	15
Мъже	**0**	0	0
Разпределение на база възраст			
Възраст от-до г.	**19-44**	21-44	16-38
Пълнолетни	**18**	10	13
Непълнолетни	**0**	0	2
Разпределени по вид на експлоатацията			
Сексуална	**17**	9	14
Трудова	**0**	1	0
Друго: просия	**1**	0	1

Механизми за въвличане на жертвите

Източник на информация - Гранично полицейско управление – Пристанище Варна, сектор „Борба с организираната престъпност“ – Варна.

Основните способи за въвличане в трафик си остава въвеждането в заблуда за охолен живот, както и налагане на нрави и обичаи сред ромските семейства, като се наблюдава тенденция за въвличане на жертвите с меки подходи (сприятеляване, „Lower boy“) за сметка на отправяне на заплахи и оказване на психически тормоз над жертвата и нейните роднини.

Продължава да се наблюдава тенденцията от последните години, жертва или нейни близки да търсят помощ от органи на полицията, ако възникне конфликт за пари със сводника или контролиращо лице. Трудността, която се среща при работа и доказване на трафик е, че потърпевшите проституират доброволно, извършват развратни действия и са доволни от изработените финансови средства, т.е. липсва принуда и не се идентифицират като жертви.

През 2021 г. не са установени случаи на трафик на бебета, бременни жени, малолетни и на хора с ментални увреждания. Не са постъпили данни за български граждани, трудово експлоатирани в чужбина.

Имайки предвид местоположението на град Варна и констатираните единични случаи на незаконно влизане на емигранти през територията на града, не може да се направи обоснован извод за жертви на деянието сред лицата търсещи закрила пред органите на ДАБ. Въпреки липсата на

данни за трафик на хора с последваща трудова експлоатация, съществува вероятност да постъпи информация за такъв род престъпления, вкл. на територията на България.

През последните години се наблюдава значително увеличение на работещите чужди граждани (предимно млади хора от Молдова и Украйна) в сферата на туризма и строителството. Към момента няма данни за експлоатация на същите под каквато и да е форма. Отново се среща трудността при доказване на деянието. Често се квалифицира като икономическа измама, а много хора не осъзнават, че вместо измамени са експлоатирани.

По отношение на организираната улична и клубна проституция на територията на Варненска област *(по данни на БОП Варна)*, през последните години се наблюдава тенденция да се прилагат сексуални услуги чрез обяви в различни интернет сайтове и платформи. В голяма част от тези случаи жените публикуват обявите си самостоятелно, като заплащат такса за обявата на съответната платформа. Сексуалните услуги се извършват или в жилището на компаньонката, или на адрес посочен от клиента. Няма данни парите, спечелени от проституция да се отчитат към организационно ядро на ОПГ. При трафика на жени с цел сексуална експлоатация в чужбина, също има ясна тенденция за пренасочване на дейността към интернет сайтове и платформи в различни европейски страни. По този начин се избягва заплащането на такса за нощувка в заведения, в които местните закони позволяват да се предлагат сексуални услуги, а също и конфликти, които често възникват между проституиращи и сутеньори на улици и пътни артерии. Обичайно организацията по предлагане на сексуални услуги в интернет сайтове в Европа е следната: сутеньор от България набира жени, които желаят да проституират, осигурява им квартира в съответната страна. За обявите в сайтовете и изработването на т.нар. „портфолио“ отговорност имат телефонните оператори (телефонистки), които често са бивши проститутки. Същите водят и отчетността на приходите. В много от случаите самите телефонни оператори извършват своята дейност от територията на България.

По отношение на трафика на хора с цел трудова експлоатация, се запазва тенденцията жертвите да са предимно от селските райони, с основно или средно образование, които съзнателно поемат риска да бъдат измамени и в последствие отказват да участват в наказателното производство. Проявяват висока търпимост към злоупотреба с правата им. В по-голяма част от случаите, в които има съмнение за трафик на хора с цел трудова експлоатация, се касае за престъпление от глава пета от НК

– „Измама“. Измамата най-често се извършва от юридически лица, които не притежават лиценз за извършване на посредническа дейност, и в редки случаи от отделни физически лица, част от транснационални престъпни структури. Подходът към жертвите е директен, чрез разговор или обява. Обещават им високи и бързи доходи, като често още преди напускане на страната, се забелязват пропуски и съмнения в легитимността на договорите. Най – честите сфери на трудова експлоатация са в областта на земеделието, строителството, домакинските услуги, хотелиерството, развлекателната индустрия.

Относно трафика на хора с цел отнемане на телесни органи, в региона е установена динамика по отношение на продаването на кръв. Тази дейност функционира от дълъг период на време, а действията на участниците до голяма степен вече са явни поради редица фактори, обусловени най-вече от народопсихологията. Действията по продажба на кръв до такава степен е вкоренено, че е прието от голяма част от обществото и медицинските служители като норма на поведение. Причините за това са освен регионалните особености на манталитета и възприятията като цяло, но и редица други фактори като: Ниски възнаграждения на медицинските служители в Регионалните центрове по трансфузионна хематология, на които са вменени задължения и отговорности, свързани с даряването на кръв; Изграденото в обществото мнение, че кръв се дарява единствено при крайна необходимост и за близък човек. Това принуждава роднини на хоспитализирани пациенти да прибягват до покупка на кръв, тъй като от лечебните заведения не могат да осигурят кръвна плазма при извършване на хирургически интервенции; Липсва обществена нетърпимост към такава престъпна дейност, както и осъдителни присъди.

ОБЩИНА ВАРНА

ДИРЕКЦИЯ „ПРЕВЕНЦИИ”

Общински съвет по наркотичните вещества

Общинска комисия по борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните

Местна комисия за борба с трафика на хора

Консултативен съвет по превенция на ХИВ /СПИН

---

mdc_vn@abv.bg
www.prevencii.com

Младежки дом, Централен офис
гр. Варна, бул. „Цар Освободител“ № 27
тел.: 052 820 677

Информационно-обучителен център „Чайка“
гр. Варна, ж.к. „Чайка“ № 170
тел.: 052 820 748

Превантивно-информационен център „Младост“
гр. Варна, бул. „Вл.Варненчик“, кв. „Трошево“ бл.50
тел.: 052 820 751